

Қазақстан инженерлі-педагогикалық
халықтар достығы университеті

(әлгері оқу орнына ұсына отырып)

Мемлекеттік аттестаттау комиссиясының 2017
жылғы «12» 06 шешімімен (№ 3/7 хаттама)
Бауыржанқызы Салтанатқа

5B011700-Қазақ тілі мен әдебиеті

мамандығы бойынша

білім

БАКАЛАВРЫ
дәрежесі берілді

Мемлекеттік аттестаттау
комиссиясының төрағасы

Ректор

Хатшы

М.О.

2017 жылғы «28» 06

Шымкент қ.

ЖБ - Б № 1222170

Тіркеу нөмірі 360

Решением Государственной аттестационной комиссии
Казахстанского инженерно-педагогического
университета дружбы народов

(государственный образовательный институт)

от «12» 06 2017 года (протокол № 3/7)

Бауыржанқызы Салтанат

(фамилия, имя, отчество (при его наличии))

присуждена степень
БАКАЛАВР

образования
по специальности 5B011700-Казахский
язык и литература

(код и наименование специальности)

By the decision of the State Attestation Committee of
Kazakhstan Engineering and Pedagogical
University of Friendship of Nations

(name of the higher education institution)

Bauyrzhankyzy Saltanat

(student's full name)

awarded the degree of BACHELOR of Education
in 5B011700-Kazakh Language and

(code and name of the specialty)

Date «12» 06 2017 literature

ЖБ - Б № 1222170

«28» 06 2017 года г. Шымкент

1. Тегі Бауыржанқызы
 2. Аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда) Салтанат
 3. Тұған күні 16.08.1993 ж.
 4. Білімі туралы алдыңғы құжат Диплом ТБК № 0484402, 19.06.2013 ж.

5. Түсу сынақтары Сертификат АК № 1495332, 30.01.2014 ж.

6. Түсті Мәскеу қаласындағы, Астаналық Кіші бизнес академиясы (институт), 2013 ж.

7. Бітірді Қазақстан инженерлі-педагогикалық Халықтар достығы университеті, 2017

8. Қосымша ақпарат

9. Жалпы кредит саны 160 ECTS кредиттерінің саны 269

10. Білім берудің орташа өлшемді бағасы (GPA) 3,30

11. Кәсіптік практика

Практиканың түрі	Кредит саны	ECTS	Баға		
			әріптік	балдық	дәс-түрлі
Оқу факторлық, диалектологиялық	2	1	B	3,00	жақсы
Оқу тіл танымадық	1	1	B+	3,33	жақсы
Педагогикалық үйіліссіз	2	2	B+	3,33	жақсы
Өндірістік педагогикалық	15	38	A-	3,67	өте жақсы

12. Қорытынды аттестаттау

Мемлекеттік емтихан тапсыратын пәндердің атауы	Кредит саны	ECTS	Баға		
			әріптік	балдық	дәс-түрлі
Қазақстан тарихы	3	5	B+	3,33	жақсы
Қазақ тілі мен әдебиетін оқыту	1	4	B	3,00	жақсы

13. Дипломдық жұмысы орындау және қорғау

Диплом жобасының (жұмысының) немесе диссертацияның тақырыбы	Кредит саны	ECTS	Баға		
			әріптік	балдық	дәс-түрлі
Ғұмырнамалық романның жанрлық ерекшелігі	2	9	B+	3,33	жақсы

Қазақстан

инженерлі – педагогикалық

Халықтар достығы

университеті

ДИПЛОМҒА
ҚОСЫМША

(транскрипт)

№ 215-15
12221.40

28.06.2014

560

Шымкент қаласы

Ректор

Факультет деканы

Хатшы

M.O.

Ж А Р А М С Ы З
Д И П Л О М С Ы З
Ж А Р А М С Ы З

Д И П Л О М С Ы З
Ж А Р А М С Ы З

14. Теориялық білім беру:

№	Пән коды	Пән атауы	Кредит саны	ECTS	Баға		
					әріптік	балдық	дес-түрлі
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Fil 2102	Философия	3	5	B	3,00	жақсы
2	SHT 1103	Шет тілі	6	9	B+	3,33	жақсы
3	K(O)T 1104	Орыс тілі	6	9	B	3,00	жақсы
4	Inf 1105	Информатика	3	5	B	3,00	жақсы
5	ETD 1106	Экология және тұрақты даму	2	3	B+	3,33	жақсы
6	Ale 1107	Әлеуметтану	2	3	B+	3,33	жақсы
7	Saya 2108	Саясаттану	2	3	B+	3,33	жақсы
8	ETN 2109	Экономикалық теория негіздері	2	3	B+	3,33	жақсы
9	KN 2110	Құқық негіздері	2	3	B	3,00	жақсы
10	TKN 1111	Тіршілік қауіпсіздігі негіздері	2	3	B	3,00	жақсы
11	PMK 1201	Педагогикалық мамандыққа кіріспе	1	2	B	3,00	жақсы
12	Ped 2202	Педагогика	3	5	A-	3,67	өте жақсы
13	Etn 2203	Этнопедогогика	2	3	B	3,00	жақсы
14	PAD 1204	Психология және адам дамуы	3	5	B	3,00	жақсы
15	OOT 1205	Өзін-өзі тану	2	3	B+	3,33	жақсы
16	ZHEFMG 1206	Жас ерекшелік физиологиясы және мектеп гигиенасы	2	3	B	3,00	жақсы
17	KK(O)T 3207	Кәсіби қазақ (орыс) тілі	2	3	B	3,00	жақсы
18	KBSHT 3208	Кәсіби бағытталған шет тілі	2	3	B+	3,33	жақсы
19	KTOA 3209	Қазақ тілін оқыту әдістемесі	3	5	B	3,00	жақсы
20	MD 1210	Мәдениеттану	1	2	B+	3,33	жақсы
21	EK 1212	Еңбекті қорғау	1	2	B	3,00	жақсы
22	IM 1214	Инновациялық менеджмент	1	2	B	3,00	жақсы
23	DIM 1216	Дінтану	1	2	B	3,00	жақсы
24	Aba 2218	Абайтану	2	3	B	3,00	жақсы
25	Ase 3220	Әуезөтану	2	3	B+	3,33	жақсы
26	AT 4222	Әдебиет теориясы	1	2	B+	3,33	жақсы
27	EDA 2224	Ежелгі дәуір әдебиеті	2	3	B	3,00	жақсы
28	ZhTB 4226	Жалпы тіл білімі	2	3	A-	3,67	өте жақсы
29	KZht 1228	Қазақ жазуының тарихы	2	3	B	3,00	жақсы
30	KD 3230	Қазақ диалектологиясы	4	6	B+	3,33	жақсы
31	KKTF 1230	Қазіргі қазақ тілінің фонетикасы	2	3	B+	3,33	жақсы
32	KKTL 2234	Қазіргі қазақ тілінің лексикологиясы	2	3	B+	3,33	жақсы
33	KKTM 3236	Қазіргі қазақ тілінің морфологиясы	2	3	B	3,00	жақсы
34	KKTS 3238	Қазіргі қазақ тілінің синтаксисі	3	5	B	3,00	жақсы
35	KTTG 4240	Қазақ тілінің тарихи грамматикасы	2	3	A-	3,67	өте жақсы
36	KKA 3242	Қазіргі қазақ әдебиеті	4	6	B	3,00	жақсы
37	MO 4244	Мәнерлеп оқу	3	5	A-	3,67	өте жақсы
38	MTIKZh 3246	Мемлекеттік тілде іс-қағаз жүргізу	1	2	B+	3,33	жақсы
39	TBK 1248	Тіл біліміне кіріспе	2	3	A-	3,67	өте жақсы
40	HAA 2250	Халық ауыз әдебиеті	2	3	B	3,00	жақсы
41	Ade 3252	XIX ғасырдағы қазақ әдебиеті	2	3	B	3,00	жақсы
42	TZhtMA 2301	Тәрбие жұмысының теориясы мен әдістемесі	2	3	B+	3,33	жақсы
43	KAOA 3302	Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі	3	5	B+	3,33	жақсы
44	AK 1303	Әдебиеттануға кіріспе	2	3	B	3,00	жақсы
45	AP 4305	Әдеби процесс	2	3	A-	3,67	өте жақсы
46	THA 2307	Түркі халықтарының әдебиеті	3	5	B+	3,33	жақсы
47	TKN 2309	Тілдік қатынас негіздері	2	3	B+	3,33	жақсы
48	KMLT 2311	Керемет мәтінді лингвистикалық талдау	2	3	B+	3,33	жақсы
49	KATT 3313	Қазақ әдеби тілінің тарихы	2	3	B+	3,33	жақсы
50	KTS 3315	Қазақ тілінің стилистикасы	2	3	B+	3,33	жақсы
51	KAST 4317	Қазақ әдеби. сынының тарихы	2	3	A-	3,67	өте жақсы
52	NKT 3319	Нормативті қазақ тілі	2	3	B	3,00	жақсы
53	SHAT 4321	Шетел әдебиетінің тарихы	2	3	A-	3,67	өте жақсы
54	Ade 3223	XX ғасыр басындағы әдебиет	2	3	B+	3,33	жақсы
55	KKTS 4325	Қазіргі қазақ тілінің сөзжасауы	4	6	A-	3,67	өте жақсы
56	DT	Дене тәрбиесі	8	12	A-	3,67	өте жақсы

15. Теориялық білім берудің кредиттер саны 134 Теориялық білім берудің ECTS кредиттерінің саны 20916. Мемлекеттік аттестаттау комиссия шешімімен («12» 06 2017 ж. № 3/14 хаттама)

Жоғары кәсіптік

білім бағдарламасы

5B011700 - «Қазақ тілі мен әдебиеті»

мамандығы бойынша

білім бакалавры

берілді

(дәрежесі)

Ұлттық біліктілік шеңберіне сәйкестік деңгейі: 6 (алтыншы)

Осы диплом Қазақстан Республикасының жоғары және жоғары

оқу орнынан кейінгі білім деңгейіне сәйкес кәсіби қызмет етуге құқық береді.

Д И П Л О М С Ы З

Ж А Р А М С Ы З

"АКАДЕМИК Ә.ҚУАТБЕКОВ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚТАР ДОСТЫҒЫ УНИВЕРСИТЕТІ"

(Жоғарғы оқу орнының толық атауы)

Мемлекеттік аттестаттау және (немесе) Аттестаттау
комиссиясының 2017 жылғы « 28 » 06
шешімімен (№ 3/7 хаттама)

БАУЫРЖАНҚЫЗЫ САЛТАНАТ

(тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда))

ҚАЗАҚ ТІЛІ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТІ

(мамандықтың және (немесе) білім беру бағдарламасының

(коды және атауы)

мамандығы және (немесе) білім беру бағдарламасы бойынша

академиялық дәрежесі берілді

Оқыту нысаны КҮНДІЗГІ
(күндізгі немесе сырттай немесе кешкі)

Тіркеу нөмірі

2017 жылғы « 22 » 06 ӘЛ ФАРАБИ АУДАНЫ

ЖБ-Б

1222170

Решением Государственной аттестационной
и (или) Аттестационной комиссии

"УНИВЕРСИТЕТ ДРУЖБЫ НАРОДОВ ИМЕНИ АКАДЕМИКА А.КУАТБЕКОВА"

(полное наименование высшего учебного заведения)

от « 28 » 06 2017 года (протокол № 3/7)

БАУЫРЖАНҚЫЗЫ САЛТАНАТ

(фамилия, имя, отчество (при его наличии))

присуждена академическая степень

по специальности и (или) образовательной
программе 5В011700-КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

(код и наименование специальности и (или) образовательной программы)

Форма обучения ОЧНАЯ
(очное или заочное или вечернее)

« 22 » 06 2017 АЛЬ-ФАРАБИЙСКИЙ РАЙОН

ЖБ-Б

1222170

Тіркеу нөмірі №00023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«ӨРЛЕУ» БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
АО «НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ «ӨРЛЕУ»

СЕРТИФИКАТ

Осы сертификат Бауыржанқызы Салтанат

Настоящим подтверждает, что (тегі, аты, әкесінің аты / фамилия, имя, отчество)

«10-11 сыныптарда «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т2) пәні бойынша педагогтердің пәндік қузыреттіліктерін
прошел(ла) курсы повышения квалификации на тему / тақырыбында дамыту»

10.04.2023-21.04.2023 ж., 80 сағат

в объеме часов / сағат көлемінде біліктілікті арттыру курстарынан өткенін растайды

Директор филиала
АО «НЦПК «ӨРЛЕУ»

қолы/подпись

Елеусинов Б.Т.

аты-жөні/Ф.И.О.

М.О. Берілген күні: « 21 » сәуір 2023 жыл
М.П. Дата выдачи: _____ года

Тіркеу нөмірі
Регистрационный номер № 0592991

Сертификатқа қосымша /Приложение к сертификату БАУЫРЖАНҚЫЗЫ САЛТАНАТ

(Тегі, аты, әкесінің аты)/ (Фамилия, имя, отчество)

біліктілікті арттыру курстарында оқу кезінде келесі модульдер бойынша тиісті білім мен дағдыларды көрсетті/
за время обучения на курсах повышения квалификации показал(а)соответствующие знания и навыки
по следующим модулям:

№	Бағдарлама модульдерінің атауы / Наименование модулей программы	Сағат саны / Количество часов	Баға/ Оценка
	Білім беру сапасын арттыру ахуалында оқыту, дамыту және тәрбиелеу мазмұны мен әдістерін жетілдіру	68	
	Вариативтік мазмұн	4	
	Lesson study	8	92

Ұйым басшысы/ Руководитель организации

Елеусинов Б. Т.

М.О.

(Тегі, аты, әкесінің аты)/ (фамилия, имя, отчество)

(қолы)/ (подпись)

М.П.

Берілген күні /

Дата выдачи: " 21 " сәуір / 2023

Тіркеу нөмірі /
Регистрационный номер №

0592991

Қазақстан педагогтарының білімін дамыту және қолдау орталығы

СЕРТИФИКАТ

БАУЫРЖАНҚЫЗЫ САЛТАНАТ

Растау: "ПЕДАГОГИКА ЖАНАШЫРЫ" Республикалық педагогикалық, ғылыми журналына өз мақаласын жариялагандығы расталады.

Жарамды жерлері: Білім беру мекемелері, орта және арнаулы оқу орындары

Мақсаты: Еліміздің білім саласына елеулі үлес қосып, ұрпақ тәрбиелеуде өзіндік орны бар педагогтардың еңбектерін жинақтап, олардың шығармашылықпен айналысуына қолдау білдіру біздің басты мақсат.

Қазақстан педагогтарының
білімін дамыту және қолдау
орталығының директоры

А. А. Еділқызы

Берілген күні: 10.04.2023 жыл

Тіркеу № 020

Қызылорда, 2023ж

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» акционерлік қоғамының филиалы
Қызылорда облысы бойынша кәсіби даму институты

СЕРТИФИКАТ

«Қазақ тілі мен әдебиеті пәндері бойынша ерекше қолдауды қажет ететін
оқушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жолдары»
тақырыбындағы облыстық ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысқаны үшін

Рауан Исмаилов берілді.

04 мамыр 2023 жыл

Қызылорда қаласы

Институт директоры Б. Влеусінов

Тіреу
Регистрациялық № 00049243

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрлігі
«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қызылорда облысы бойынша кәсіби даму институты

АЛҒЫС ХАТ

Еліміздің жас жеткіншектеріне
сапалы білім беру жолында сіңірген еңбегі мен
білім саласын дамытуға қосқан үлесі үшін
Бауыржанқызы Салтанатқа
АЛҒЫС БІЛДІРЕДІ

Институт директоры

Б. Елеусінов

006614

Қызылорда - 2023

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қызылорда облысы бойынша кәсіби даму институты

АЛҒЫС ХАТ

«Қазақ тілі мен әдебиеті пәндері бойынша
ерекше қолдауды қажет ететін оқушыларға
психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жолдары»
тақырыбындағы облыстық ғылыми-тәжірибелік
конференцияда үздік баяндама жасағаны үшін

Қызылорда ауданы (қаласы)

№ 23 мектеп (лицей, гимназия) мұғалімі

Бақыржановна Салтанатқа

АЛҒЫС БІЛДІРЕДІ

Институт директоры

Б. Елеусінов

007457

Қызылорда - 2023

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

*Білім беру саласында егеменді еліміздің
жас ұрпағына жан-жақты білім мен
өнегелі тәрбие беріп және қоғамдық өмірге
белсене қатысқаны үшін
№23 мектеп-лицейдің қазақ тілі
пәнінің мұғалімі*

Бауыржанқызы Салтанат

МАРАПАТТАЛАДЫ

Мектеп-лицей директоры

Б. Дуйсенбаев

Ә.Тәжібаев атындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы
Областная универсальная научная библиотека имени А.Тажиева

Бір сә-бір кітап

2023

Алғыс

Жазушы, драматург, қоғам қайраткері Төлен Әбдіктің «Ақиқат» атты
повесі бойынша оқырмандар конференциясына белсене қатысқаны үшін
№23 Ж.Қизатов атындағы мектеп-лицейінің қазақ тілі мен әдебиеті

пәнінің мұғалімі

Салтанат Бауыржанқызына

алғыс білдіремін.

Мекеме басшысы

Н. Мыңжас

Қызылорда, 2023 ж

ДИПЛОМ

I ДӘРЕЖЕЛІ

Елюбай Дильназ

"Алтын білім кілті" әдістемелік ғылыми-зерттеу орталығының ұйымдастыруымен "Ашық алаң" республикалық интеллектуалдық оқушылар арасындағы турниріне қатысып өзінің біліктілігің, дарындылығымен көзге түсіп жоғары нәтиже көрсетіп жеңімпаз атанғаны үшін марапатталады.

Берілген күні: **15.02.23**

Тіркеу № **011474**

Азамат Азамат Азамат

"Altyn bilim kilty" ғылыми әдістемелік зерттеу орталығының директоры

ДИПЛОМ

I ДӘРЕЖЕЛІ

Альвадин Альминаз

«Алтын білім кілті» әдістемелік ғылыми-зерттеу орталығының
ұйымдастыруымен жалпы білім беретін мектеп оқушыларына
арналған Республикалық «GOOGLE SCIENCE FAIR» ғылыми жобалар
конкурсына өз жұмыстарын қорғап, жеңімпаз атанғаны үшін марапатталады.

Жетекшісі: Бауыржанқызы Салтанат

Берілген күні: 10.01.2023

Тіркеу № 011473

Альвадин Альминаз

«Altyn bilim kiltu» ғылыми әдістемелік
зерттеу орталығының директоры

КӨКСЕРЕКТІҢ АУЫЛДАН КЕТУІ. КӨКСЕРЕК ПЕН ҚҰРМАШТЫҢ СОҢҒЫ КЕЗДЕСУІ.

БАУЫРЖАНҚЫЗЫ САЛТАНАТ
Ж.Қизатов атындағы №23 мектеп-лицей
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	7.1.1.1; Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау 7.2.4.1. Шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Сабақтың мақсаты:	Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдай алады. Шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жаза алады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту. 7 мин.	(Ү). Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. «Менің көңіл-күйім» Әдісін қолдану арқылы сабақтың басталуына жағымды ықпал ету. Кабинеттің төрт бұрышына смайликтер жапсырылады. Смайликтер көңіл-күйді бейнелейді. 2. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыру Оқушылар шеңбер бойына жиналып, бір-біріне тілек айтады			Оқулық, жұмыс дәптерлері ДК экраны
Үй тапсырмасын сұрау	«Серпілген сауал» әдісі өткен сабақты түсіну деңгейін арттыруға және талқылау дағдыларын дамытуға қол жеткізу үшін сыныптағы оқушылардың арасында сұрақтарды дақтыру.	-М.Әуезовтың қандай шығармаларын білесің? - Көксерекке неге иттер өш болды? - Адамдар көксеректі не үшін жазалады? -Көксеректің ауыл иттерінен айырмашылығы неде? Оқушылар осы сұрақтарға жауап береді Тыңдап, түсінеді	Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту, өткен сабақта алған білімдерін еске түсіру Дескриптор: - Өткен сабақта алған білімдерін қорытындылайды (3балл) Мақсаты: Жаңа сабақтың тақырыбын түсіндіру Дескриптор Жаңа сабақты түсінеді, өткен сабақпен байланыс орнатылады.	Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.
Жаңа сабаққа кіріспе	Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады. Түсіндіру. Әңгімеде қасқыр, табиғат, адам мәселесі сөз болады, жаратылыстағы адам мен табиғат теңдігінің қиынас дәрежесі көрсетіледі. Адамдар табиғаттың өз заңдылығына қарсы шығып, қасқырлар мекенін ойрандап, оның күшігін енесінен айырады. Бірақ қасқыр есейген сайын бостандықты сағынады.			
Сабақтың ортасы	1-тапсырма Оқушыларды «Үкес суреттер» әдісі арқылы топқа бөлу. 1-топ үй жануарларының суреттерін топтастыру арқылы жиналады 2-топ жыртықаштар суретін топтастыру арқылы жинала. Айтылым 1-топтың тапсырмасы: Қасқырдың қасиеттерін сипаттап, суреттеу 2-топтың тапсырмасы: Егер мен автор орнында болсам оқиганы қалай аяқтар едім? 2-тапсырма Жаңылым	Оқушылар топқа бөлінеді 1- Топ қасқырдың қасиеттерін сипаттап, суреттейді Топ Оқиганы өз қиялдары шеберліктері бойынша аяқтайды	Дескриптор: - Әдеби топтың кез-келген біреуін дұрыс қолданады Шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жаза алады. (3 балл) Дескриптор	

Вы

Только что

Только что

Надхал жалуунуңың Шерхан Мурталинның жеке архивининң бир бөлүгү жүрөк казыган тербетер, авторлорго бетбалаалык ыңгыянын деректерин берген сабынчыга току хаттарын түздү. Олардын негизги бөлүгү 1950-1955 жылдары жазылган. Ишине 1957, 1959, 1960, 1980 жылғы хаттар да бар. Олардын басты эркинелиги бүрүн-сүдү өн жерде жарыяланбагандыгы.

Хай – жүрек
көнінің көрсет-
кіші, адамның
жан дүниесінің
адмасы. Оны жау
аппенеті, аяғы
оріттерді
жеткізуге,
тыныс
бел-

Бул катты оқиды отырып шағар-
маш ретінде ерекше назар аударды.
Тұсым — Сыр өңірінің экономикалық
мәселелерін көтерген. Бул каттың
мәнін білгенде Сыр өңірінің эконо-
миктік мәселелерін көтерген тұяқ
ерекше жөін салы отырып оқидым.
Хатты. Аманжол

[illegible]

Үшіншідем, Байқоңыр кос-
мос арқылы бағындырылған Қызыл, Қар-

мыңартын... Мұртта...
дағы рух... тарихты
менің ушым Нұрым Қожақұлының
Перхан Мұрттамын туыстарым
құрметтерім телефон арқылы
қаралып, қатты мағұмырды
оқырманы түсініксіз болатын
көбіне жайлап, көңіле айтып
көбіне білеміз деген жердегі туралы
ақара пікір алмастық. Осыған бар-
дығы тақырып аясын ашуға өзіміз
жетпейсіз қарлауымды шыңдап,
терге іденуіміз, танымды келіс-
туге, рухани тұрғыда дамуыма игі
қысқалық түгінгенін атап өткім
келеді.

Публицистикалык жана инжигермдар, эгерсе, каттарды окутууда окуучулардын көңүлү, сезимине жер ету еркине наараз алынады. Хаттар мазмунуна сай олардын отан-кушунтук сезимине, казак калкынын рухуна жемдирин мактан ету, жаксы оку мен сапалы билим алуды курут етуларине, хат несице деген курут

ШЕРХАН МҰРТАЗА
ХАТТАРЫ -
жазушы
шығармашылығын
танудың бір қыры

Гизерин орналастыруучу... бори-бори автордун өнү туралы ачык кабар берип турду. Хат шагу маданиятты өткөжырмакчынын гизарда, өнү электрондогу хат алышуу пайда болгонго чейин жазылган өткөжырмакчынын алынуу дамыды. Хаттардын автор тек өнү туралы гана эмес, көргөн-билген ачууластары туралы да, коңмадагы жайгартыры да уккыманды көткөткөн. Дегенмен, ұлттык тилдик ерекшелігіміз, астарлап сөйлөсүміз — жазылган хатты одаа да көрөмдөй түстүн. Әсіресе, өлөң-жырмен жазылган хаттар бүгүндө архив коймаларында сакталып, эдебін көрөмдүзүм бага көтөтөс мұрасы болып отыр.

Жалғыз Шерхан Мұртаза бір сұхбатта да алдымен ақын болып танылғанын айтқан. Жалындыған қастық кезінде ақын болмаған қазақ жөк жырды. 1949-1950 жылдарға жатушының сақтаған құжаттарында ғашықтық өлеңдерімен қатар, табиғатқа арнаған лирикалық жырлардан жырлар, достық эпіг-жуа өлеңдері, арнаулары да бар. Шерхан мен анасының жазысқан хаттарының арасында өлең-хаттар да кездеседі.

Ресми хат алмасуларының ар-
насында Қазақстан Республикасының
Әзіреті Президенті Қасым-Жомарт
Төкебаев Тоқаевтың 2007 жылғы
жарымен ретінде жолдаған хаты са-
лысты. Ол жерде автор Шерхан
Мұртазаұлы «Егемен Қазақстан»
журналына жарияланым жүрген «Бір
мен дүние» пәлсапалық шығарма-
сын оқып жүргені туралы және онда
тағамның дамуы үшін айтылған өт-
ір ойдың ашық жазылғанын құп-
айтыптың жеткізген. Бұл – мекемеде
оқталған бір ғана хаттан мысал.

Шеріған тұспалдан емес, тура-
н айтатын кісі. Қазақстан Респу-
бликасы Премьер-министрі болған
қытта Қасым-Жомарт Тоқаев мыр-
та арнаған хатында елдің саяси
сезелері сөз етіледі.

«Ең алдымен, маған кітабыңыз-
сыяғатыңыз үшін көп рақмет
айым-Жомарт Тоқаев. «Висшая
литература Казахстана в условиях
глобализации» А.О. «Сақ» Алма-
ты, 2009г.) айтамын. Мен өзімізін
идеалисті, білкім, кемшілігімізді
сырмаймын: бас қатыртын ғылы-
мствалды, шетелдік терминдерге
сыясы қытаптарды оқуға шұжым
а бермейді. Бірақ, сілкін көлемді
абынады бас көтермей оқыдым»
бастайды алғым содысы.

суларын сорып алып, мынатырган мал жайылт. Кызмырканды күүттүгү. Байбөкчөлөрдө эрбир ракетаны ушм-буша минерген бир эле бутта алдынуу мурдун. Ошол ракетаны ошондо абага атмосфера иретинен күзгөн анда да тоңкоктарды Сөгити, айналда жердеги алмагалдын басын тартып алады. Бұл тонду үшүн акы төлсө ме?

Ая, биз Арал суулам калды деп отырмыз. Бирин колдан жасан отырмыз. Багында отпн кеткен ата-баба даанымын шуугаына шоомылдып, кум-пидеп мактамамыз. Ата-баба ил парызым адал аткарып кетти. Биз кизир тпз журген пенделер солардын аспан тиреген даанына татымыз ба? Келер уруак биздин тпршплдпмизбен мактана ала ма? Энде бизди каргай ма? Осыны ким ойлайды?" деп ол толгайды.

Байкал отырыгының маңызы, осы кезінде нақты дәлелдер келтіре отырып, Сыр өңірінің ғана емес, қалықаралық деңгейдегі үлкен проблемаларды шешуге отырып Арал мәселесін үкімет басшысына өте сауатты түрде жеткізе білген қайраткердің қырын танымыз.

Кытапты оқи отырып жазушымыздың дүниесіне сиңуе болады. Достарыма, туыстарыма, бауырларыма, жолдастарыма жазған хаттары бір әлем, ресми саяси мәселелді көзге асырмай, Елбасына жолдаған хаттары мүлдем басқа әңгіме. Хаттар назарымызға таныса отырып, Шешендігіміз хат жазудың өз стилі барын білдіреді.

«Немес қалжымын мынадай мақалы бар: «Елқашан қиындықтың алдында мұндайып жасымау керек, қалайда алымбайтын қамал жоқ». Аяурым, заманымызға лайықты тағыл азамат болуға тырыс. Сендегі қақтықтың гүлі текке солмай, жадан-жайпап айналаға, аймаққа, еліне дұнар нәсіл шашуға тілектестің». Алымбайтын Кеңесбекке! 1952 жылы қалған қатынан үніді. Жаушы осы атты арқалы тек бір алдамға емес, күкіл қазақ жастарына өсиет-тілегін біртүтіндей есі.

Жаушының жастық шағындағы өлтірілген әріптерімен жазылған хаттары мазмұнынан бар мақсат, құрылымға арналғанын, жазылымда жастық шағындағы басты арманын, ұстаздық болғанын, туған жерге деген сағыныш сезімдерін хаттарында ғана емес, күнделік сипатын жазғанын да көреміз.

Автордың осы саладағы еңбек-
рі туралы алғаш мақала жазып

[illegible]

Мектеп бағдарламасындағы қат
мазмұнындағы шығармаларды ерек-
шеліктеріне сай оқыту, оқушыларға
тақырыпқа сай өзідерінің шамалары-
на лайықтап зерттеу жұмыстарын,
қызықты тапсырмалар, өзіндік жұ-
мыстар ұсыну;

Шығармашылық қабілеті бар, ақынжанды оқушыларға Шерхан Мұртазаның өлең-жаңғағы мазмұнын бойынша арнайы тапсырмалар беру, өлең жазу қабілеттерін шыңдау;

Хат жату маденттерин дегеттин жак-
сарту, ягин когамдык омирде ерекше
орын алатын маалыман ескере оты-
рып, каирги кездеги электронды хат
алмасу барысында сауаттылыкты,
ойын жүйлеп, көркемдеп жеткізе
ау кабилеттерин дамыту.

Корутымдыктай айтканда, кызык адебининдеги кез келген адам-жашуу болсын, хаттары мен күнделик жазбаларын окутуу барысында мугалим сондайгы ен басты маселеге ерекше назар аударып, окушкы сана-санама жеткүдү ойлаштыра билүи өте маанимэл. Окушкылардын шыгар-малытык кабилеттерин шындау аркылы заман талабына сай түзөтүл-лүк, сауатты да билүмдү, лайыкты гүлгалар тәрбиелей аламыз. Ага урпак тагылымынын өнөге алып, тарыхы мен мәдениетин кастерлей-тин, адебинин жетик мекеретин, өз калкынын шайрайлы тутан тилин маанымын бойына сүйүргө урпагымыз ийнебейсе, быттак сүлөмдүн лайыкты мекереси өсүп келеді деп көңүлүмз жай-таныр еді.

Шерхан Мұртаза секілді жатушы-
тармыздың шығармаларымен та-
лысу арқылы рухани құндылықта-
рымыздың калірін біліп, лайықты
құрмет көрсетуге жас ұрпақты баулу
рәсімдерін қауымның абыройы мін-
деті деп білемін.

САЛТЫНЕТ БАУЫРЖАНҚЫТЫ,
Ж.Қызылов атындағы
№23 мектеп-лицейдің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің
мұғалімі